

„DVORSKI KOSTIM RUMUNIEI“

(Costumul de curte în
Țările Române)

Muzeul de arte decorative din Belgrad a găzduit între 10 septembrie și 15 octombrie 1969 expoziția intitulată «Costumul de curte în Țările Române în secolele XIV-XVIII», organizată de Secția de artă veche românească a Muzeului de Artă din București. S-a deschis astfel și dincolo de hotarele țării seria expozițiilor tematice dorite și prețuite azi în lumea întreagă de marea public și de specialiști.

Restrînsă ca proporții, cuprinzînd doar patruzeci și două de obiecte, expoziția și-a avoca cu prisosință scopul de a evoca atmosfera de fast și sumptuoasă a curtilor voevodale românești de la Suceava, Tîrgoviște, București și Iași. Pornind de la ideea că o expoziție trebuie să aducă marelui public și specialiștilor nu numai ineditul prezentării, dar și surpriza unui conținut de idei și exponate noi, am urmărit realizarea acestor obiective și aici, ca și în celelalte manifestări de acest gen, organizate în țară și în străinătate. Expoziția din anul 1963—1964 consacrată miniaturii din Țările Române a pus pentru prima dată în circulație o serie bogată de manuscrise slavonice ornate în Transilvania. La Neuchâtel, cu prilejul prezentării tezaurului de artă românească (Roumanie. Trésors d'Art) pentru a evita repetarea vechilor expoziții românești de caracter general de la Paris și Geneva (1924) și a aceluia mai recente de la Edinburgh (1965),

am introdus un număr mare de icone inedite, mai ales din Transilvania și Moldova, schimbînd de asemenea unele piese de argintărie și ferecături de cărti cu altele mai puțin cunoscute, de egală valoare artistică. Numai astfel se poate lărgi treptat sfera de cunoaștere a artei noastre vechi sub toate aspectele ei, în țară ca și în străinătate. Din acest punct de vedere, expoziția de la Belgrad a reprezentat o noutate ca temă, dar mai ales ca material, mai mult de jumătate din exponate — costumele, catifelele și mătasele folosite în trecut pentru veșmintele de curte — fiind inedite.

Principalele piese din expoziție au fost cele cinci veșminte de curte (caftane și contege) din catifele italiene și orientale reconstituite de Fl. Virjoghie, în ultimii ani, în atelierul de restaurare a textilelor din cadrul Muzeului de Artă. Ele reprezintă rodul a cîțiva ani de cercetări și observații personale legate de înfățișarea costumului de curte. Studind cu mulți ani în urmă, în 1952, bogatul tezaur de broderii și textile de la Putna am observat pentru prima dată că cele mai multe valori de timpă sau de mormint sînt în realitate fragmente de veșminte domnești, care au fost ulterior cusute împreună și refolosite pentru împodobirea bisericilor. Analiza atentă a portretelor votive din picturile bisericilor, broderii, miniaturii și argintării, ne-a dus la cunoașterea unor detalii precise a croielilor și ornamentației costumului. Pe această bază s-a procedat la reconstituirea de probă, în desen și apoi în muleaje de pînză, a unor veșminte, provenind din tezaurul mănăstirii Bistrița (jud. Vîlcea), unde sub forma unor acoperăminte de mormint și de raclă, au fost semnaltate pentru prima dată

de Al. Odobescu. Din așazăzul acoperămînt de raclă a monastelor M. Grigorie Decapollitul de la Bistrița s-a putut reconstitui splendidul caftan de catifea al lui Neagoe Basarab și aur, atribuit de noi lui Neagoe Basarab, care se detasa net în ansamblul expoziției de toate celelalte lucrări, prin calitatea materialului și monumentalitatea croieli. Expus simplu, sub un paralelipiped de cristal aproape invisibil, acest caftan domnesc părea să dechise un adevărat cortegiu de costume în cadrul unei ceremonii de curte. Alături de el se ierarhizau celelalte veșminte. Mantia de catifea roșie, ceva mai timpurie, aparținînd probabil unuia dintre unchii lui Neagoe, boierii Craiovești, contrasta plăcut în vecinătate. Urmasu apoi, mai modeste, două piese din plin secol al XVI-lea, caftanul de la Cozia dintr-o catifea de Brusa și contețul de jupană din serasir de aur și mătase verde. Anterul vornicului Gligorcea și costumul complet al unei jupană din secolul al XVII-lea, compus dintr-o bogată rochie de mătase, un brîu teșut, contețul de catifea, un turban de mătase subțire acoperit cu o maramă și o năframă fină în mină, completau imaginea concretă a îmbrăcămîntii fastuoase, pe care domnitorii și înalții demnitari ai curtii o duceau cu ei în mormint.

Un loc deosebit în ansamblul expoziției l-au ocupat cele trei icone de la biserica episcopală din Argeș și tabloul votiv din același monument, reprezentînd pe donatori. În atitudine de ceremonie, privind parcă cortegiul de costume care se desfășura în jur, Neagoe și Despina dominau peretele din dreapta intrării în expoziție. Toate aceste patru lucrări prezentate pentru prima dată în R.S.F. Iugoslavie evocau pe deîngă aspectul costumului domnesc la începutul secolului al XVI-lea și amintirea Despinei-Milita, prințesă de origine sîrbă, ajunsă doamnă a Țării Românești.

Pereti săliilor, foarte potrivite ca proporții și repartite a spațiului, erau încălzite prin scumpe catifele italiene roșii cu fir de aur și mătăsuri de Brusa, tesute în nuante pastelate de verde, trandafiriu și albastru de lavandă. Căldura coloritului și strălucirea aurului puse în valoare de lumina reflectoarelor, reinviuau vizitatorului atmosfera de fast și solemnitate a curtilor domnești din vremea lui Ștefan cel Mare și a lui Neagoe Basarab. În afară de aportul științific adus de noile descoperiri, semnaltate de specialiști, expoziția a reușit să creeze atmosferă, atrăgînd publicul din Belgrad, mai mult decît în alte manifestări. Aprecierile laudative ale presei și ale marilor specialiști ai artei bizantine și medievale din R.S.F. Iugoslavie au răsplătit din efortul comun al muzeului nostru și al Muzeului de arte decorative din Belgrad, care a

Prima sală a expoziției, în care este expus în dreapta caftanul domnesc atribuit lui Neagoe Basarab.

Coperta catalogului.

realizat un mobilier complet nou și întreaga organizare a acestei expoziții în condiții excelente.

CORINA NICOLESCU

PUBLICAȚII ALE MUZEELOR ȘI MUZEOGRAFILOR

În scopul de a face cunoscute mai larg, atât în țară cât și în străinătate, cercetările colegilor noștri muzeografi concretizate în publicații de certă valoare științifică, am inițiat această rubrică pe care urmăm s-o facem cât mai completă, oferind astfel un index bibliografic util.

Subliniem în mod deosebit inițiativa muzeelor regionale de a publica anuare — mixte sau pe specialități — cuprinzând cercetări locale, studii complexe, probleme de muzeografie etc.

★

Secția de științele naturii a Muzeului Județean Bacău a editat « Studii și comunicări » nr. I 1968, volum colectiv cu un cuprins interesant și variat, precum și partea a II-a a acestei publicații, « Fauna vertebrată Romaniei » (index) de George D. Vasiliu și Constantin Sova.

Muzeul Grigore Antipa a publicat masiv « Travaux du Muséum d'Histoire Naturelle Gr. Antipa » volumele VIII 1968 și IX 1969. Volumul VIII, alcătuit din 2 fascicule este dedicat comemorării a 100 de ani de la nașterea marelui savant român Grigore Antipa.

În Editura Meridiană a apărut în 1968 lucrarea Margaretei Moșnaga, directoarea Muzeului de științele naturii din Ploiești, « Monumente ale naturii din bazinele Ialomiței, Prahovei și Buzăului ».

★

Ambela volume, apărute până acum, ale publicației Muzeului

Militar Central, « Studii și materiale de muzeografie și istorie militară » nr. 1 1968 și nr. 2 1969 cuprind materiale de istorie și artă militară, muzeografie și recensali. S-au editat și volumele VI și VII din publicația Muzeului de istorie a municipiului București, « București — materiale de istorie și muzeografie ». De asemenea, Ștefan Ionescu și Panait I. Panait de la același muzeu au publicat în Editura științifică monografia « Constantin Vodă Brincoveanu » (1969).

Muzeul de arheologie Constanta își continuă seria publicațiilor sale cu « Vase antice de sticlă la Tomis » de M. Bucovală (1968), « Măști și figurine Tanagra din atelierele de la Callatis — Mangalia », de V. Canarache, (1969) și mai cu seamă cu volumul colectiv, « Pontice », nr. 1 1968.

« Danubius », publicația Muzeului de istorie Galați și-a continuat în 1969 apariția cu volumul II-III, al cărui sumar cuprinde materiale de arheologie, istorie, etnografie.

O lucrare a cărei utilitate și inedit nu mai trebuie subliniate este « Sculpture grece și romane del Museo Nazionale di Antichità di Bucarest » de Gabriella Bordenache, E. A., 1969.

Muzeul de istorie al jud. Prahova publică « Studii și materiale privitoare la trecutul istoric al jud. Prahova », I, cu subtitlul Istorie — etnografie, ultima specialitate fiind însă lipsă și înlocuită cu materiale de artă și istoria literaturii. Un volum mixt a publicat Muzeul din Pitești cu titlul « Studii și Comunicări — istorie și științele naturii », 1968.

Pe linia publicațiilor moldovene de înaltă ținută științifică se înscrie și « Carpica » I 1968 — Muzeul de istorie Bacău, cu numeroase materiale de arheologie preistorică și prefeudală, cuprinzând și două articole de artă.

O foarte utilă publicație, « Tezaurul monetar din jud. Satu Mare » 1968, aparține Muzeului de istorie Satu Mare. Și Muzeul din Zalău a publicat în 1968 « Catalogul colecției de monede antice ».

Printre numeroasele publicații din ultimii ani ale Muzeului Județean Maramureș din Baia Mare se înscriu și « Maramureșul și Unirea (1918) », 1968, a colecțiunii formată din dr. Trofin Hăgan, Ioan S. Mureșan, Valeriu Achim, Vasile Căpîlnean; « Vasile Lucaciu » de Valeriu Achim și Ansel Socolan, 1968; « Pașii din istoria Maramureșului » de O. Bandula, C. Borlea, I. Nemeti, A. Socolan, M. Zdroba, cu data 1967, dar apărută recent.

La Cluj a apărut în 1968 « Acta Musei Napocensis », vol. V, iar în 1970, vol. VI și VII, în același deosebit nivel științific ca și volumele anterioare.

Muzeografi din Alba Iulia au scris în 1968 « Apulum » VII 1 și II, iar Muzeul Județean Hunedoara

Deva « Sargetias VI 1969. În cadrul publicațiilor de istorie amintim « Unirea Banatului cu Transilvania », lucrare colectivă editată de Muzeul Banatului-Timișoara. Volumul Muzeului regional Brașov « Culegere de studii și cercetări » I 1967, are un sumar mixt, înglobând materiale de științele naturii, istorie, etnografie, artă plastică și muzeografie. Cu prilejul comemorării a 90 de ani de la înființare, Muzeul din Sf. Gheorghe a publicat recent culegerea de studii și cercetări « Aluta ».

Încelem cu « Turnu Severin, ghid istoric și geografic » de M. Davidescu și T. Pavoleiu — Muzeul Porților de Fier, apărut în XI 1969 și editat de Revista Muzeelor.

★

În cadrul lucrărilor de etnografie amintim: lucrarea muzeograful brașoven Olivia Moraru, « Arta populară în colecțiile Muzeului din Brașov »; cele două caiete ale Muzeului din Oradea, nr. 2 1968, Maria Bocșe, « Țesături populare românești din Bihor » și nr. 4 1968, Tereza Mozes, « Portul popular femeiesc din bazinul Crisului Repede ». Tot referitor la Transilvania a apărut « Arta populară din Maramureș », de Tancred Bănățeanu, directorul Muzeului de artă populară al R.S.R., lucrare editată de Casa județeană de creație Baia Mare.

Emilia Pavel, de la Muzeul de etnografie al Moldovei a publicat în 1969 « Portul popular din zona Iașilor » în cadrul Casei județene de creație Iași, analizând aspecte inedite ale unei zone puțin cercetate. Și sub egida Casei județene de creație Ifrov, a apărut « Arta populară din Cimpia Munteniei de Georgeta Stoica (Muzeul satului) și Maria Văgîl, de asemenea de mare interes prin raritatea cercetărilor efectuate în această zonă pînă acum.

La Sibiu secția de etnografie a Muzeului Brukenthal a publicat « Cibinul II » volum remarcabil prin ținuta lucrărilor înglobate, iar la Cluj a apărut Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei, vol. III-IV.

★

În cadrul Secției de artă veche românească a Muzeului de Artă al R. S. României a apărut « Argintăria laică și religioasă în Țările Române (secolele XIV-XIX) » de Corina Nicolescu, 1968, cuprinzînd capitolele: Colecțiile românești de argintărie, Arta metalelor prețioase în epoca feudală, Tehnici și ateliere, Categoriile de obiecte, cu ilustrații numeroase, index și bibliografie.

Sub un nou aspect grafic a apărut « Studii muzeale » vol. IV 1968, editat de Muzeul de Artă al R.S.R., cuprinzînd: prezentări de expoziții și studii asupra unor pictori, noi identificări de tablouri, prezentarea unor obiecte valoroase din muzeu, materiale de restaurare. Volumul se încheie cu expozițiile ce au avut loc în